

1. Бабенко А.Г. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств / А.Г. Бабенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/
2. Гаврилюк О. М. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. М. Гаврилюк // *Фінанси України*. – 2010. – №3. – С. 79–93.
3. Гайдуцький А. П. Підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури аграрного сектора. / А. П. Гайдуцький // *Економіка АПК*. – 2014. – № 10. – С. 99–106.
4. Кісіль М. І. Інвестиційна та інноваційна складові доктрини аграрної політики/ М. І. Кісіль // *Економіка АПК*. – 2013. – № 7. – С. 82.
5. Манжура О. В. Актуальні проблеми інвестиційного забезпечення аграрної кооперації / О.В. Манжура. // *Вісник чернігівського державного технологічного університету*. – 2014. – №2. – С. 109–114.
6. Перерва П. Г. Оптимізація інвестиційного забезпечення технічного переоснащення виробництва / П. Г. Перерва, Д. В. Безугла. // *Вісник НТУ «ХП»*. – 2013. – №67. – С. 79–87.
7. Рывак О. С. Інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі / О. С. Рывак // *Економіка АПК*. – 2008. – №1. – С. 76-84.
8. Самусь Г. І. Матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору/ Г. І. Самусь. // *Економіка і право*. – 2011. – №13. – С. 30–38.

References

1. Babenko, A.H. “Investment Activities farm.” *Efektivna ekonomika Web*. <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/>
2. Havryliuk, O. M. “Investment image and investment attractiveness of Ukraine.” *Finansy Ukrainy* 3(2010): 79-93. Print.
3. Haiduts'kyi, A. P. “Increased infrastructure investment attractiveness of the agricultural sector.” *Ekonomika APK* 10(2014): 99-106. Print.
4. Kisil', M. I. “Investment and innovation components doctrine Agricultural Policy.” *Ekonomika APK* 7(2013): 88-94. Print.
5. Manzhura, O. V. “Recent issues of investment support agricultural cooperatives.” *Visnyk chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu* 2 (2014): 109–14. Print.
6. Pererva, P. H. “Optimizing investment providing technical re-equipment of production.” *Visnyk NTU “KhPI”* 67(2013): 79–87. Print.
7. Ryvak, O. S. “Investment Activities in agriculture.” *Ekonomika APK* 1(2008): 76-84. Print.
8. Samus', H. I. “Logistical support agricultural sector.” *Ekonomika i pravo* 13(2011): 30–38. Print.

Рецензенти:

Бондарчук Н. В. – д. держ. упр., проф. кафедри обліку, аудиту та УФЕБ, Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету;

Чернецька О. В. – кандидат економічних наук, кафедри обліку, аудиту та УФЕБ, Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету.

УДК 658:26

ББК 65.1

Василишина Н.Є.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ВПЛИВУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
Інститут освіти і науки України,
кафедра менеджменту і адміністрування,
76000, м.Івано-Франківськ, вул.Шопена, 1,
тел.: 0342507623,
e-mail: maasher@i.ua

Анотація. Вся історія розвитку людства є свідченням того, що воно намагалось і продовжує намагатися оптимізувати ефективність використання феномену підприємництва через раціоналізацію залучення і використання інтелектуального, психологічного і фізичного потенціалу кожного індивідуума чи груп індивідуумів до роботи над досягненням цілей, встановлених детермінованою спільнотою людей у залежності від домінуючих в даній спільноті потреб і мотивів, які є рушійною силою її розвитку. Розробка ефективних, адаптованих до сучасних умов розвитку механізмів менеджменту енергетичного підприємства здійснюється за допомогою комплексного і системного управління інтелектуальними ресурсами.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, енергетичне підприємство, інтелектуальний продукт, знання, бізнес.

Vasylyshyna N.Ye.

FEATURES THEORETICAL PRINCIPLES EFFECT ON INTELLECTUAL CAPITAL MANAGEMENT PROCESS

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Management and Administration,
Shopena Str., 1, Ivano-Frankivsk,
76019, Ukraine,
tel.: 0342507623,
e-mail: maasher@i.ua

Abstract. The whole history of humanity is evidence that it sought and continues to seek to optimize the efficiency of the phenomenon of business through rationalization of engagement and use of intellectual, psychological and physical potential of each individual or group of individuals to work to achieve the goals set by the determined community of people depending on prevailing in this community needs and motives, which are the driving force behind its development. The development of effective, adapted to modern conditions of management mechanisms of power companies by using an integrated and systematic management of intellectual resources.

Key words: intellectual capital, power company, intellectual product, knowledge, business.

Вступ. В Україні, в якій продовжується становлення, реформування і розвиток процесів ділової активності суспільства, не дивлячись на існування та дію численних і досить значимих несприятливих чинників, розвивається та удосконалюється виробництво, оновлюється і впроваджується нова техніка, модернізується виробництво, покращується якість продукції та послуг, удосконалюються технології тощо. Використання інтелектуального капіталу в діяльності енергетичного підприємства є тим показником, який характеризує його економічну привабливість та конкурентоспроможність. В сучасних умовах господарювання використання інтелектуального капіталу потребує нових управлінських рішень. Інтелектуальні знання стали одним з основних факторів створення нової вартості продукту. Використання та управління інтелектуальним капіталом збільшує результативність бізнесу.

Постановка завдання. Інтелектуальний капітал стає пріоритетом розвитку енергетичного підприємства. Значний науковий внесок у дослідження теоретичних і практичних проблем формування і розвитку інтелектуального капіталу зробили зарубіжні та вітчизняні вчені, науковці, економісти: Бутнік-Сіверський О.Б., Ескіндаров М.А., Маркова Н.С., Ступнікер Г.Л. та інші.

Узагальнення поглядів провідних вчених у галузі управління інтелектуальним капіталом підприємств і аналіз діяльності окремих вітчизняних енергетичних підприємств показали, що формуванню ефективної стратегії розвитку інтелектуального капіталу повинна передувати оцінка конкурентоспроможності енергетичного підприємства підприємства.

Роль інтелектуального капіталу підприємства надзвичайно важлива в сучасних ринкових умовах, оскільки його складові елементи безпосередньо впливають на результативність діяльності енергетичного підприємства. Одночасно, багато питань з організації ефективного функціонування енергетичних підприємств різних форм власності та сфер діяльності, в яких використовується інтелектуальний капітал, в українському суспільстві залишаються вивченими недостатньо, у зв'язку з тим, що Україна, як і більшість інших країн з перехідною економікою, перебуває в процесі перманентного і динамічного трансформування політичного та економічного життя суспільства, що вимагає досліджень специфіки поведінки в цих умовах як окремих підприємців і керівників підприємницьких структур, так і осіб із того оточення, яким в значній мірі визначаються, формуються і регулюються умови їх існування і функціонування, тобто керівників, службовців та працівників органів державного управління і місцевого самоврядування.

На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в дослідженні процесу управління інтелектуальним капіталом в діяльності енергетичного підприємства.

Результати. Інтелектуальні ресурси – це знання, навички, творчі здібності, компетентність, моральні цінності, креативність персоналу, культура праці, досвід, потенціал подальшого професійного розвитку, ноу-хау (здатність до інноваційності), креативний спосіб мислення, інтрапренерство, інтелектуальна гнучкість, здатність працювати в команді (здатність до адаптації), здатність створювати, підтримувати та використовувати ділові контакти.

Підприємницька діяльність в процесах вирішення соціальних, економічних і політичних питань розвитку галузевих і регіональних суспільних систем, демонструє як позитивні, так і негативні результати сьогоdnішнього стану використання інтелектуального капіталу в підприємницькій діяльності в Україні, у стратегічно важливих галузях економіки та в такій стратегічно важливій галузі економіки як енергетика. Варто зауважити, що навіть при значних диспропорціях у різних сферах і галузях народного господарства і в окремих регіонах, недоліки в процесі використання інтелектуальних ресурсів є характерними для всіх без винятку галузей і регіонів.

Інтелектуальний капітал – це величина капіталізованого наднормативного прибутку, що отримує підприємство в процесі виробничо-господарської діяльності за рахунок наявності в нього конкурентних переваг, обумовлених людською, технологічною та ринковою складовими цього капіталу [4].

Розширення та удосконалення виробництва, оновлення і впровадження нової техніки, модернізація виробництва, покращення якості продукції та послуг, удосконалення технології і організації виробництва – головні наслідки використання інтелектуального капіталу.

Необхідність управління інтелектуальним капіталом підприємства обґрунтовується тими факторами, що однією із закономірностей інноваційного розвитку енергетичного підприємства є його періодичне інноваційне оновлення, циклічність інноваційної активності, непередбачуваність інноваційних проривів у науці та систематичне використання інтелектуальних ресурсів. Для забезпечення конкурентних переваг більше високого рівня у порівнянні з іншими підприємствами необхідним є

динамічне створення інтелектуальних продуктів в діяльності енергетичного підприємства.

В сучасних умовах господарювання розвиток бізнесу неможливо уявити без активного накопичення, удосконалення та використання інтелектуального капіталу і нематеріальних активів, частка яких все більше зростає в умовах сервісної економіки, а тому і підвищується вартість бізнесу.

Маркова Н.С. під інтелектуальним капіталом розуміє процес поступового підвищення інтелектуального рівня людського капіталу на основі синтезу інформації, загальних і професійних знань, умінь і навичок окремого індивіда, що відбувається задля забезпечення відповідності сучасним умовам господарювання та отримання соціально-економічного ефекту. Результатом процесу інтелектуалізації праці виступають створення, формування і нагромадження людського та інтелектуального капіталу, які визначають ефективність будь-якої діяльності [3].

Ескіндаров М.А. вважає, що інтелектуальний капітал – це система характеристик, що визначають здатність людини, тобто якість робочої сили, тобто працівника підприємства, фірми або корпорації, що створює товар чи послуги, в цілях їх відтворення на основі персоніфікованого економічного інтересу кожного суб'єкта і їх сукупності [2].

Бутнік-Сіверський О.Б. визначає інтелектуальний капітал як створений або придбаний інтелектуальний продукт, який має вартісну оцінку, об'єктивований та ідентифікований (відокремлений від підприємства), утримується підприємством (суб'єктом господарювання) з метою ймовірності одержання прибутку (додаткової вартості) [1].

Для покращення управління на енергетичному підприємстві необхідно здійснювати:

- формування системи управління інтелектуальним капіталом енергетичного підприємства;
- забезпечення ефективного функціонування інтелектуального капіталу;
- відтворення інтелектуального капіталу;
- раціональне використання всіх видів інтелектуального капіталу;
- реалізацію стимулів, спрямованих на ефективне використання і відтворення інтелектуального капіталу;
- динамічний розвиток ринку інтелектуальних товарів і послуг, в яких знання формують більшу частину доданої вартості;
- підвищення інвестиційної активності;
- визначення граничних значень витрат на підготовку персоналу на базі сучасних комп'ютерних технологій;
- визначення спроможності енергетичного підприємства розробляти, випускати, просувати та продавати продукцію з меншими витратами, що дозволяє встановлювати нижчі, ніж у конкурентів ціни;
- створення нормативної бази управління інтелектуальним капіталом з метою обґрунтування управлінських рішень, які приймаються;
- розподіл обов'язків між суб'єктами управління інтелектуальним капіталом;
- розвиток і використання нових інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Оцінка нематеріальних активів, підвищення ефективності інтелектуальної власності, яка використовується енергетичними підприємствами, та моделювання процесу формування цінностей бізнесу – основне завдання управління інтелектуальним капіталом. Він є основною успішного розвитку енергетичного підприємства, формує конкурентоспроможність та переваги підприємств перед їхніми конкурентами.

При формуванні стратегії розвитку інтелектуального капіталу необхідно дотримуватись таких етапів, які можна подати у вигляді певного алгоритму (рис. 1).

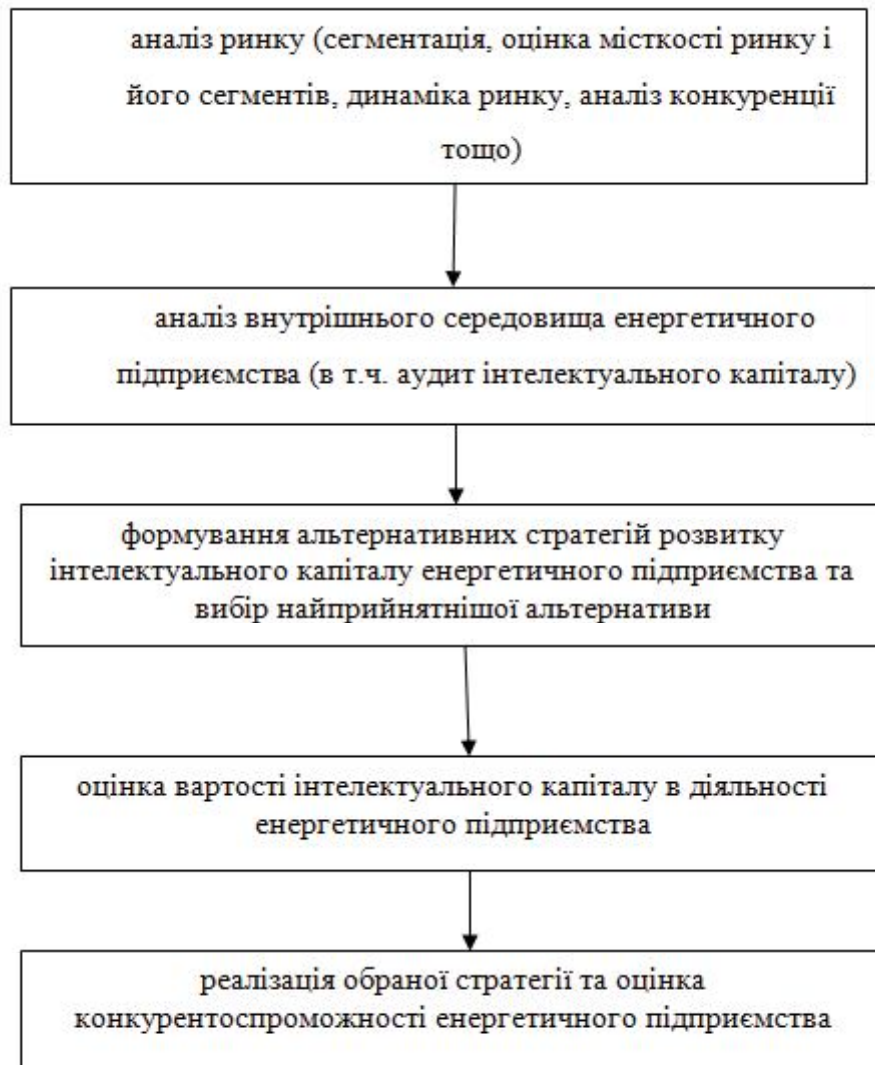

Рис. 1. Алгоритм формування стратегії розвитку інтелектуального капіталу

Головними етапами технології стратегічного управління інтелектуальним капіталом енергетичного підприємства є: стратегічний моніторинг, стратегічний аналіз зовнішнього середовища енергетичного підприємства, аналіз фактичного стану інтелектуального капіталу, стратегічне планування взаємодії із зовнішнім середовищем енергетичного підприємства, стратегічне планування зміни власних інтелектуальних ресурсів, синтез ієрархії цілей і засобів, моделювання прямого і зворотного процесу, оцінка необхідних змін параметрів ситуації, перегляд сценарію в інтерактивному режимі, можлива зміна стратегії.

Шляхи досягнення цілей розвитку інтелектуального капіталу в довгостроковій перспективі на основі концентрації зусиль на певних пріоритетах є способом встановлення взаємодії енергетичного підприємства з зовнішнім середовищем, формується на основі узагальнень та неповної інформації; постійно уточнюється під час реалізації на підґрунті налагодженого моніторингу зовнішнього середовища та інтелектуального капіталу енергетичного підприємства; через різномірну структуру інтелектуального структурного капіталу має складну внутрішню структуру, тобто має

вигляд набору стратегій; є одним з основних змістовних елементів діяльності вищого управлінського персоналу; дає змогу налагодити ефективну мотивацію, контроль, облік та аналіз процесів розвитку інтелектуального капіталу.

Стратегічна спрямованість системи управління інтелектуальним капіталом та його складовими дає змогу вирішувати проблеми створення та підтримання конкурентних переваг, саморозвитку в майбутньому за допомогою встановлення динамічного балансу внутрішнього та зовнішнього середовища енергетичного підприємства.

Висновки. Реальний стан речей, хоча й демонструє наявність у вітчизняній практиці енергетичного підприємства процесу управління інтелектуальним капіталом, необхідних знань і певного досвіду використання відомих регуляторних методів, технологій та інструментів, одночасно свідчить про те, що результативність і ефективність їх використання на прикладі проблем окремо взятих підприємств енергетичної галузі характеризуються суттєвими прогалинами і недоліками, серед яких такі: надмірна зарегульованість процесів і процедур започаткування бізнесу, податковий пресинг, відсутність рівноправного діалогу між чиновниками і підприємцями. Спричинена всім цим демотивація розвитку підприємництва, незадовільна динаміка зростання кількості малих та середніх підприємств, низький рівень податкових надходжень від їх діяльності в місцеві та державний бюджети, пасивність підприємців у вирішенні соціальних та економічних проблем територіальних громад тощо гальмує процеси соціально-економічного розвитку в країні. Таким чином, в результаті проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

– інтелектуальний капітал – це економічна категорія, яка вивчає процес поступового підвищення інтелектуального рівня людського капіталу на основі синтезу інформації, загальних і професійних знань, умінь і навичок індивіда, що відбувається задля забезпечення відповідності сучасним умовам господарювання та отримання соціально-економічного ефекту;

– енергетичними підприємствами використовується оцінка нематеріальних активів, підвищення ефективності інтелектуальної власності;

– в процесі використання інтелектуального капіталу енергетичним підприємством здійснюється розширення та удосконалення виробництва, оновлення і впровадження нової техніки, модернізація виробництва, покращення якості продукції та послуг, удосконалення технології і організації виробництва.

Управління сучасним підприємством все більше концентрується на ідентифікації ролі інтелектуального капіталу в розвитку організації. Ринкові переваги і лідерство підприємств дедалі більшою мірою стають результатом ефективного використання унікальних за своєю природою факторів нематеріального характеру, таких як знання. Інтелектуалізація стратегії енергетичної безпеки України включає необхідність комплексного, координованого, спільного, розроблення єдиного механізму, який приведе до енергонезалежності.

1. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект / О.Б. Бутнік-Сіверський // Інтелектуальний капітал. – 2002. – № 1 – С.16–27.
2. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку ; за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К. : Ін-т економ.прогнозування, Фенікс, 2003. – 1008 с.
3. Маркова Н. С. Теоретико-методичні основи формування й розвитку інтелектуального капіталу [Текст] : автореф. дис. ...канд. екон. наук. 08.09.01 / Н.С. Маркова ; Харків. нац. екон. ун-т.– Х., 2005. – 19 с.

4. Ступнікер, Г. Формування і оцінка інтелектуального капіталу підприємства [Текст] / Ганна Ступнікер // Економічний аналіз : збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Тернопіль : Видавництво ТНЕУ «Економічна думка», 2010. – Випуск 5. – С. 189–192.

References

1. Butnik-Seversky, O.V. “Intellectual capital: a theoretical aspect.” *Intellectual capital* 1 (2002): 16-27. Print.
2. *Economy of Ukraine : strategy and long-term development policy*. Ed. V.M.Heys. Kyiv, Inst. of econom. prognostic, Feniks, 2003, Print.
3. Markova, N.S. *Theoretical and methodological bases of formation and development of intellectual capital*. Kharkiv, 2005. Print.
4. Stupniker, G. “Formation and evaluation of intellectual capital enterprises.” *Economic analysis : collection of scientific works of the department of economic analysis* 5 (2010) : 189-92. Print.

Рецензенти:

Полянська А.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування ІФНТУНГ.

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

УДК 332.133.44 +338.482.22

ББК 65.43

Кропельницька С.О.¹, Передерко В.П.²

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО КЛАСТЕРУ ДЛЯ РОЗВИТКУ НОВОСТВОРЕНОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

¹Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: (0342)752351,
e-mail: kfin@pu.if.ua

²Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
кафедра туризму,
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15,
тел. (0342) 72-12-03,
e-mail: fatk@nung.edu.ua

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та окресленню можливостей їх розв'язання. Одним із напрямів розвитку ОТГ визначено формування туристичних кластерів. Результати полягають у виявленні туристичних ресурсів, формуванні туристичної інфраструктури Печеніженської ОТГ. Новизна – в обґрунтуванні концептуальних засад створення туристичного кластера в регіоні на базі туристичної інфраструктури новостворених ОТГ. Практична значущість зводиться до надання конкретних пропозицій щодо побудови алгоритму туристичного кластера та застосування проектного підходу при його створенні.

Ключові слова: туристичний ресурс, туристична інфраструктура, туристичний кластер, об'єднана територіальна громада, проектний підхід.